

# Реалізація культурної та крос-культурної соціалізації у вищій школі сучасної України

Шейна Лариса

*Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"*

Становлення багатонаціонального та мультикультурного типу суспільства актуалізує потребу активізації таких напрямів соціалізації як культурна та крос-культурна.

Різноманітні аспекти соціалізації було досліджено у роботах Н. Беспятової, Д. Яковлева, Ю. Богінської, О. Малахової, О. Маньковської, Р. Пріми, Л. Босої, В. Іванова, Д. Малкова, Г. Овчаренко, С. Савченка, Н. Слюсаренко, О. Панагушиної, а також: Н. Головіна, Н. Дембицької, В. Зінчука, Н. Ісхакової, Ю. Загороднього, В. Курила, Н. Пробийголови, О. Сольського, П. Горностай, Н. Завальної, Т. Карабіна, О. Кікінежді, О. Кізь, Н. Самохіної, що дозволило нам говорити про різноманіття суб'єктів та об'єктів, засобів, видів соціалізації.

Роботи зазначених авторів містять значний теоретичний та емпіричний матеріал, проте, незважаючи на значний обсяг інтенсивних різнопланових досліджень, ретельно було вивчено тільки окремі види соціалізації, зокрема, політичну [Загородній, Курило, Савченко 2004; Ісхакова 2006], гендерну [Горностай 2004; Кікінежді, Кізь 2004], правову [Казурова 2006], громадянську [Самохіна 2005].

Культурна та крос-культурна соціалізація були виділені нами під час проведення наукового дослідження щодо вивчення потенціалу студентського самоврядування як засобу соціалізації.

*Культурна* соціалізація має на меті сприяти становленню індивідуума як спадкоємця культурного надбання власної національної групи, народу, країни. Усвідомлення себе нащадком попередніх поколінь, які мешкали у конкретній місцевості, входження до системи певних звичаїв та традицій, при звичієнні до певних свят, залучення до обрядового комплексу створює для особистості власну культурну картину світу. Вона, в свою чергу, є базовою для формування світосприйняття людини.

*Крос-культурна* соціалізація дозволяє особистості ознайомитися і прийняти як значеннєві і варті поваги здобутки іншої нації, народності, держави, одним словом – іншої культури. Цей вид соціалізації категорично не передбачає заміщення первісної культурної картини світу, отриманої в оточенні, зокрема, родини, на іншу. Мета крос-культурної соціалізації – при звичаїти до надбань іншої культури, дозволити побачити світ через призму інакшого світосприйняття.

Культурна та крос-культурна соціалізація не є протилежними. Навпаки, розвиток сучасної цивілізації вимагає, щоб ці два види соціалізації здійснювалися паралельно.

Сучасна вища школа України може виступати як базове середовище для здійснення як культурної так і крос-культурної соціалізації. Якщо перша є звичайною у стінах українських ВНЗ, має багатовікові традиції, то друга почала набирати оберти після виходу українських вищих навчальних закладів у всесвітній освітній простір. Останнім часом спостерігається тенденція до збільшення кількості іноземних студентів в Україні, що надає нові можливості для здійснення крос-культурної соціалізації у вищій школі нашої держави.

Наприклад, дуже поширеними у ВНЗ України є заходи, які популяризують народні звичаї та традиції. Серед них можна виділити тетралізовані виступи із колядками, щедрівками, веснянками. У Харківському національному педагогічному університеті ім'єні Г. С. Сковороди збережено традицію посвяти студентів в "однокашники", а також впроваджуються у практику нові ідеї, які базуються на культурній спадщині, зокрема, козацька організація у ВНЗ.

Значеннєвими, проте не єдиними, трансляторами культурних традицій є колективи художньої самодіяльності, які можуть популяризувати, наприклад, пісні і танці різних народів. Інтенсивність крос-культурної соціалізації пов'язана також із кількістю студентів-носіїв культури, які прагнуть брати участь у подібних заходах і можуть представити публіці різноманіття власного культурного надбання. Культурна соціалізація передбачає проведення заходів культурно-масового спрямування і відбувається у процесі розробки, організації та участі у святкових заходах, концертах, фестивалях, ювілеях тощо.

Спільні заходи різного спрямування за участі носіїв відмінних культур дозволяють у спілкуванні ознайомитися із особливостями іншого світосприйняття, побачити та проаналізувати реакції на ті чи інші особливості певної культури. Це можуть бути спільні походи до музею, кінотсатру, звичайні ознайомчі екскурсії містом, святкування днів народження, трудовий десант, робота у команді веселих та кмітливих, клубі "Що? Де? Коли?", участь у конкурсах та фестивалях, обговорення проблем і шляхів їх вирішення тощо.

Значним соціалізуючим впливом характеризуються заходи, спеціально розроблені з метою розповсюдження та обміну інформацією про культурні особливості різних народів. В їх основу має бути покладено міжособистісну комунікацію.

Для інтенсифікації як культурної, так і крос-культурної соціалізації необхідна зацікавленість та активність носіїв культури, а також усвідомлене бажання реципієнтів при звичаїтиса до культурної спадщини того чи іншого народу.

На жаль, деякі вищі навчальні заклади вважають за потрібне навчати студентів-іноземців в окремих групах. Подібна ізоляція перешкоджає природньому взаємопроникненню різних культур, яке відбувається під час спільного навчання, а також під час позанавчального спілкування молодих людей. Психологічні особливості мікросоціуму групи сприяють кращому порозумінню, невимушеному спілкуванню представників різних культур. Сприйняття представника іншої культури як “однокашника” допомагає подолати психологічні бар’єри відчуження.

Згідно із проведеним нами дослідженням, одним з ефективних засобів соціалізації студентської молоді є самоврядування. За сприяння діяльності органів студентського самоврядування може бути здійснено культурну і крос-культурну соціалізацію.

Наприклад, ключову роль у Національному фармацевтичному університеті в організації та проведенні заходів, спрямованих на культурну соціалізацію особистості, відігравали Культурний центр та Культурно-масовий комітет Студентського Парламенту університету.

Культурний центр університету традиційно займається активізацією культурного життя студентської молоді, залученням її до національних та світових художніх цінностей, здійснює розвиток естетичних ідеалів та почуття прекрасного, формування індивідуальної етичної та естетичної культури молодшої людини; проводить популяризацію творчого культурного відпочинку серед студентської молоді. Допомагає в організації та проведенні заходів на зразок “Дня біотехнолога” та “Дня факультету”. У центрі працюють ансамбль естрадного танцю “Парадіз”, студія бального танцю “Нон стоп”, студія східного танцю “Мірабелла”, Театр естрадної пісні “Ексклюзив”, Студентський театр ляльок “Аніма”, які беруть участь у конкурсах молодіжної творчості.

Культурний центр бере участь в організації та проведенні заходів гуманітарної спрямованості у підшефній спеціалізованій школі-інтернаті №8 для хворих на поліомієліт та церебральний параліч. Крім традиційних подарунків, які збирали усім університетом, Культурний Центр організовує та проводить святкові концерти. Новорічні виступи в інтернаті набули постійного характеру.

Національний фармацевтичний університет є навчальним закладом із світовим ім’ям, що продовжує багаторічну традицію навчання іноземних студентів з понад 50 країн. Відповідно, характерним є співпраця цього ВНЗ із земляцтвами іноземних студентів. Варто взяти до уваги той факт, що земляцтва – самоврядна структурна одиниця, яка об’єднує представників певної народності на території компактного проживання іншої народності, нації. Земляцтва співпрацюють із Студентським Парламентом НфаУ. Спільні зустрічі представників органів студентського самоврядування та лідерів земляцтв іноземних студентів із ректором сприяли обміну

інформацією про звичаї та традиції, сучасну специфіку проживання молоді у різних країнах.

Потрібно зазначити, що не всі земляцтва є активними. Деякі з них, наприклад, білоруське, не потребує постійних заходів для налагодження постійного контакту своїх членів, їх адаптації до нових соціо-культурних умов, адже білоруські та українські культура та традиції є дуже близькі. Натомість, активними виявилися марокканське та ліванське земляцтва. Вони постійно проводили збори своїх членів, святкували національні свята. Діяльність цих земляцтв не зосереджувалася тільки на розважальних заходах та внутрішніх потребах. Зокрема, за ініціативи лідера ліванського земляцтва відбувалися заходи, які сприяли інтеграції іноземних студентів до українського соціуму: походи до музеїв, театрів, і відповідно, сприяли крос-культурній соціалізації. Серед інших соціалізуючих заходів можна назвати дискусії з обміном інформації використовувалися спільні засідання, дискусії для обміну інформацією щодо культурних, релігійних, звичаєвих особливостей, спільні тематичні свята.

Потенціал вищого навчального закладу щодо здійснення культурної та крос-культурної соціалізації потребує більш детального вивчення та практичного використання.

### **Література**

Горностай, П. П.: Гендерна соціалізація та становлення гендерної ідентичності Іп: Основи теорії гендеру. К.І.С. Київ, 2004 с. 132-156.

Загородній, Ю. І., Курило, В. С., Савченко, С. В.: Політична соціалізація студентської студентської молоді в Україні: досвід, тенденції, проблеми. Генеза, Київ 2004.

Ісхакова, Н. Г.: Політична соціалізація як складова демократизації сучасного суспільства. Автореферат, Київ 2006.

Казурова, О. Ю.: Правовая социализация студенческой молодежи в условиях современного российского общества. Автореферат, Волгоград 2006.

Кікінесджі, О. М., Кізь, О. Б.: Особливості гендерної соціалізації депривованого юнацтва. Навчальна книга-Богдан, Тернопіль 2004.

Самохіна, Н. М.: Громадянська соціалізація майбутніх учителів засобами мистецтвознавчого краєзнавства. Автореферат, Луганськ, 2005.

### **Summary.**

The article is devoted to the possibilities given by higher school in cultural and cross-cultural socialisation. We proclaim that both kinds of socialisation can be realized when students study and spend their free time in a higher educational establishment. One of effective means of socialization is students self-governing.

Key words: cultural and cross-cultural socialisation, higher school, self-governing.